

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา(research and development) มีความมุ่งหมาย ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาและความต้องการจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรสามชุกจำกัด เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอสามชุก และผู้รู้ในท้องถิ่น นำมาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง แนวการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่างและปรับปรุงโดยการประมวล การตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ นำหลักสูตรทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 35 คน และประเมินผล การเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อข้าวไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรสามชุกจำกัด และผู้รู้ในท้องถิ่น แบบสอบถามนักเรียน ประเด็น การสนทนากลุ่มหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และแบบประเมินผลงานนักเรียน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทุกขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการทดสอบที (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้เสนอปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบายเกี่ยวกับชาวไทย และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข่าว สำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่ามีความสอดคล้องกันในเรื่องของการศึกษาโดยให้สถาบันการศึกษา องค์กรต่าง ๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความ เป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพโดยมีคำสั่งให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นในระดับเขตพื้นที่เพื่อให้ สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดของเนื้อหา องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับสภาพ ของสถานศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติจริง ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นควรมีความ เหมาะสมต่อสภาพท้องถิ่น เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ความต้องการของนักเรียนและชุมชนอันจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น มีความรัก มีความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง การที่จะให้นักเรียนได้ตระหนัก ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นทำได้โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน สังคมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม กับสภาพความต้องการและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้ศึกษาสภาพแวดล้อมทาง ภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี อาชีพสำคัญในท้องถิ่นและการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น และจากการสำรวจ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ชาวไทย จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ศึกษาพิเศษ กรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัย ชาวสุพรรณบุรี ผู้ปกครอง และนักเรียนด้วยวิธีสัมภาษณ์ สอบถามและร่วมสนทนากลุ่ม พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ชาวไทย มีความเหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยมี วิทยากรภายนอกร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและ นอกสถานที่ ให้นักเรียนปฏิบัติจริงและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่างเรื่องชาว ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยหลักการ วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะความสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประวัติความเป็นมา และ ความสำคัญของชาวไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมชาว แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

ชนิดของข้าว แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปลูกข้าวของคนไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 วิวัฒนาการพันธุ์ข้าวไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 การบริโภคข้าว แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ผลผลิตและการแปรรูปข้าวไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 การค้าข้าวของไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 การอนุรักษ์ข้าวไทย ส่วนการประเมินหลักสูตรฉบับร่างพบว่า หลักสูตรฉบับร่างมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างถึง 0.80-1.00 และมีความเหมาะสมในส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบ แนวกำรสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 35 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเป็นผู้สอน ในภาคทฤษฎีเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของข้าวไทย ความสำคัญ วัฒนธรรมข้าวไทย ชนิดของข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการปลูกข้าว การปลูกข้าวของคนไทย วิวัฒนาการพันธุ์ข้าวของไทย การบริโภคข้าวของคนไทย ผลผลิตและการแปรรูปข้าว การค้าข้าว และการอนุรักษ์ข้าวไทย พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจและตั้งใจเรียนมาก บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน เนื่องจากครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสืบค้นหาความรู้ได้ด้วยการไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ในเรื่องการปลูกข้าวมีผู้รู้ในท้องถิ่น มาช่วยถ่ายทอดความรู้และสอนภาคปฏิบัติ โดยให้นักเรียนฝึกหว่านข้าว เกี่ยวข้าว และการแปรรูปข้าว ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และสนุกสนานมากขึ้น

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องข้าวไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถบอกประวัติความเป็นมาของข้าวไทยและปฏิบัติกิจกรรมได้ดี มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีความตระหนักถึงความสำคัญของข้าวไทย อาชีพทำนาและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น สามารถบอกแนวทางการอนุรักษ์ข้าวไทยได้ มีความรู้สึกที่ดีต่อข้าวไทยมากขึ้น และมีการปรับปรุงหลักสูตรด้านระยะเวลา ให้มีการยืดหยุ่นระยะเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการฝึกปฏิบัติจริง

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องข้าวไทย ตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ

ในการปฏิบัติกิจกรรม มีเจตคติที่ดีต่อชาวไทย ดังประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องชาวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชาวไทย ตลอดจนสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่ามีความสอดคล้องกันในเรื่องของนโยบายการจัดการศึกษาที่ให้สถาบันการศึกษา องค์กรต่างๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดของเนื้อหา องค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติจริง และพบว่าการจัดทำหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมต่อสภาพท้องถิ่นสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะทำให้นักเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามต้องการคือ มีความรู้ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมไทย การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนไทย มีความเป็นไทย มีความรัก มีความผูกพัน มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ซึ่งถือเป็นการตอบสนองต่อการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551, หน้า 1-3) นอกจากนี้ยังสนองต่อนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551 ในหมวด 3 มาตรา 46 ที่ระบุว่า บุคคลซึ่งร่วมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีสมดุลและยั่งยืน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็จะประสบผลสำเร็จตามความคาดหวัง สอดคล้องกับแนวคิดของกู๊ด (Cartar V. Good, 1973, pp. 157 - 158) ที่ว่าการปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่าง ไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาขึ้นใหม่ ส่วนผลการวิจัยของวิทเทอร์ (Wither 2000 : 2176) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการพื้นฐานทางการศึกษา พบว่าทางโรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และควรทำให้เด็กเกิดความคิด โดยใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนจากตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาอยู่ด้วย และจัดหาโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน โดยเน้นในเรื่อง การร่วมกันจัดการศึกษาระหว่างครู สมาชิกของชุมชน และนักเรียน ซึ่งผู้นำชุมชนจะจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนตาม

มาตรฐานของโรงเรียนที่วางไว้ ซึ่งจะเห็นว่าทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนนั้นถือเป็นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กอย่างหนึ่ง เนื่องจากทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.2 ที่ต้องการให้นักเรียนเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น และมาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 101-108) ซึ่งเป็นไปตามนโยบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 7 ได้กำหนดว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้อง ต้องมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย และจากการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนอีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมกับคนในท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ จัดการศึกษาและจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และที่สำคัญ ข้าวไทย มีความสำคัญ และผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมายาวนาน อาชีพทำนาข้าวสร้างรายได้ให้กับคนไทย เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ และยังเป็นแหล่งกำเนิดวัฒนธรรม ประเพณีที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย จึงควรปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึก ตระหนักในคุณค่าความสำคัญ ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ตลอดจนอนุรักษ์ไว้เพื่อคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อข้าวไทย โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัตมีความพร้อมในหลายด้าน ซึ่งการสนับสนุนของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนั้นเป็นการส่งเสริมให้การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างสะดวก และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับขอบข่ายเนื้อหาและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะความสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 2-5) ที่ได้รับบรู
องค์ประกอบของหลักสูตรนั้นจะต้องประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การ
เรียนรู้ เนื้อหาของวิชา สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยัง
สอดคล้องกับแนวคิดของทาบ่า (Taba, 1962, p. 10) ที่ระบุว่าองค์ประกอบของหลักสูตร
ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้
และการประเมินผลการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 2) ได้
เสนอว่าควรแบ่งหลักสูตรออกเป็น เหตุผลและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา
สาระและประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการ
ประเมินผล ในทำนองเดียวกันสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ วารีย์ มะลิตทอง (2551, หน้า 113)
ที่ได้พัฒนาหลักสูตรโดยองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์
โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาเรียน
แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล จากการนำ
หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี
ฉบับร่างและแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประเมินความสอดคล้อง พบว่า
หลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสมระหว่าง 0.80 ~ 1.00

3. การทดลองใช้หลักสูตร พบว่าจากการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 35 คน
ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผนการจัดการเรียนรู้
ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีลักษณะการถ่ายทอดความรู้โดยผู้วิจัย
ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ
ข้าวไทย ความสำคัญ วัฒนธรรมข้าว ชนิดของข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา การปลูกข้าว
ของคนไทย วิวัฒนาการพันธุ์ข้าวไทย ผลผลิตและการแปรรูปข้าว การค้าข้าว การอนุรักษ์ข้าว
ไทย โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอก
โรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 76-77)
ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตร เป็นการพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้
ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และกล่าวว่าการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญ
ที่สุดเพราะหากผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมการสอนหลักสูตรก็ไม่มี ความหมาย
การทดลองใช้หลักสูตรครั้งนี้เป็นไปตามแนวทางและขั้นตอน ที่กำหนดไว้ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วน
ร่วมในการจัดการศึกษาแบบครบวงจร ทั้งรูปแบบ เนื้อหาสาระในหลักสูตร กระบวนการจัดการ
เรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น
ตลอดจนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา มีการเชิญวิทยากรภายนอกเป็นผู้ร่วมดำเนิน
กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการสาธิตและบรรยายเรื่อง การปลูกข้าวของคนไทย ผลผลิตและ

การแปรรูปข้าว โดยให้นักเรียนได้ร่วมสนทนาซักถาม และร่วมเล่าประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวของคนในท้องถิ่นของตน และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติในการหว่านข้าว การแปรรูปข้าวจริง ซึ่งวิธีการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรภายนอกที่ถือได้ว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านได้นั้น พบว่านักเรียนมีความตั้งใจและสนใจเรียนมาก มีความกระตือรือร้น หากนักเรียนไม่เข้าใจเรื่องใดสามารถซักถามและกล้าแสดงออกมากขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นการเรียนรู้เรื่องของท้องถิ่นที่ใกล้ตัว ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้จริง สอดคล้องกับการวิจัยของชีวิรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545, หน้า 171) ในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุทธรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาไปทดลองใช้พบว่าการเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นโดยการได้ไปศึกษานอกสถานที่ ที่เป็นสถานที่จริง การมีวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจและสนใจการเรียนมากขึ้น สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันธิชัย หิรัญวงษ์ (2547, หน้า 108) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรมรดกเขตน้อยนำเที่ยวบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พบว่ามีผลการเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่า ก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่านักเรียนได้เรียนรู้ จากการปฏิบัติจริงทำให้การเรียนรู้มีความสนุกสนาน มีความรู้เรื่องราวของท้องถิ่น รักและเห็นคุณค่าของท้องถิ่นมากขึ้น ในทำนองเดียวกันสอดคล้องกับผลวิจัยของงามตา เพชรคอน (2549, หน้า 110-111) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่อง ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่อง ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีเจตคติต่อหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่อง ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ภาพรวมในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมในภาพรวมที่ระดับดีมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 3) ที่กล่าวถึงการพัฒนานักเรียนให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามต้องการนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นจะต้องร่วมกันจัดทำและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้สมาชิกของชุมชนมีความรู้ ความสามารถสูงขึ้น

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องข้าวไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องข้าวไทยที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการใช้หลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนได้เรียนรู้

เรื่องใกล้ตัว เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจ ประกอบกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติจริง มีการประเมินตามสภาพจริงที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้รู้ เข้าใจ และมีเจตคติต่อชาวไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 27 ที่มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชน สภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัย ของวราภรณ์ ดิษยริยะกุล (2548, หน้า 61–65) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่าได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพสูงหรือดีมาก หลักสูตร มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน องค์ประกอบของหลักสูตร มีความสอดคล้องกันดี ผลการทดลองใช้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และพบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.01 ส่วนงานวิจัยของงามดา เพชรคอน (2549, หน้า 111–114) ได้พัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และคะแนนเฉลี่ยระดับเจตคติต่อหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง นอกจากนี้ประไพ บัวสุนทร (2549, หน้า 128–130) ได้พัฒนาหลักสูตรการทำพานบายศรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเชาวนนท์ ชันชเกษ (2550, หน้า 147–152) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรท้องถิ่นมีการตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและสัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง นับเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ยิ่ง ส่วนการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในด้านระยะเวลา ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการปลูกข้าวของคนไทย จากเดิม 4 ชั่วโมง เพิ่มเป็น 5

ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ผลผลิตและการแปรรูปข้าวไทย จากเดิม 2 ชั่วโมง เพิ่มเป็น 3 ชั่วโมง ทำให้นักเรียนทุกคนมีทักษะการปฏิบัติกิจกรรมได้อยู่ในเกณฑ์ดี จากการสอบถามความคิดเห็นพบว่านักเรียนรู้สึกเห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของข้าวไทย อาชีพทำนา และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น มากขึ้น

5. ข้อคิดเห็นอื่นๆ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้าวไทยโดยมีนักเรียนบางคนเช่น เด็กชายธนาธร ศรีทับทิม ได้แสดงความคิดเห็นว่า “อยากเรียนเรื่องข้าวทุกวัน” ส่วนเด็กชายชัยพร หอมกระจุกที่กล่าวว่า “ผมชอบข้าวไทยมาก” และเด็กชายมงคล จำปาเงินแสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ผมอยากให้ครู จัดกิจกรรมที่พวกเราได้ทำจริงบ่อย ๆ นะครับ” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในเรื่องที่ใกล้ตัว โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนักเรียนส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระ การมีส่วนร่วมในการวางแผนในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และอื่น ๆ จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อข้าวไทยมากขึ้น ทุกคนอยากให้มีการจัดการเรียนเรื่องข้าวไทยอีก โดยอยากให้ครูพาไปค่านา และพาไปทุ่งนา หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น แปลงนาสาธิต โรงสีข้าว บ้านควาย พิพิธภัณฑ์ชาวนาไทย และศูนย์วิจัยข้าวต่าง ๆ ดังคำกล่าวของ ออลพอร์ต (Allport, 1967, p. 256) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่เราเคยได้รับ ในความรู้สึกทางบวก (positive attitude) คือ ความพอใจเห็นด้วย ชอบ อันจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ และอารมณ์ ด้วยเหตุผลนี้อาจทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต ที่เรียนตามหลักสูตรหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

จากประสบการณ์ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากการวิจัยพบว่าการศึกษานอกสถานที่ มักเกิดปัญหา ด้านการเดินทางและกำหนดเวลาเรียน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องออกไปเรียนนอกสถานที่ ที่ต้องเดินทางไกล ครูจึงควรประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกจัดหาค่าพาหนะ

2. จากผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบางคาบอาจมีการสอนเกินเวลาที่กำหนด ดังนั้นครูควรวีดยืดหยุ่นเวลาให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมี

การนัดหมายกับวิทยากรที่ให้ความรู้และทดลองปฏิบัติจริง ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านเครื่องมือเครื่องใช้ วิทยากรที่จะให้ความรู้ นอกจากนี้ในส่วนของ การแปรรูปข้าว ครูสามารถให้นักเรียนจัดทำผลงานนอกเวลาเรียนโดยประสานงานกับผู้ปกครองให้จัดทำที่บ้านได้

3. จากผลการวิจัยพบว่าควรให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน ดังนั้นควรให้เพื่อน ผู้ปกครองและวิทยากรท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดเห็นในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้ดีขึ้น

4. จากผลการวิจัยพบว่าครูควรส่งเสริมให้นักเรียนออกแบบผลงานได้อย่างอิสระ และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ที่หลากหลายตามความสนใจและความต้องการ เพียงแต่ครูควรกำหนดกรอบหรือหัวข้อกว้าง ๆ ให้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. โรงเรียนควรสนับสนุนในการจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องข้าวไทยที่มีเนื้อหาสาระ และรูปเล่มที่สวยงามและเหมาะสม ในแต่ละระดับชั้นเรียน

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย ในระดับชั้นอื่น ๆ โดยกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมในแต่ละระดับชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนรัก และมีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นตั้งแต่เด็ก เนื่องจากการได้เรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตนเองจะทำให้รู้สึกหวงแหน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองยิ่งขึ้นเป็นการต่อยอดขึ้นไป

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าหลังจากใช้หลักสูตรแล้ว นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องข้าวไทยมากขึ้น และตระหนักถึงคุณค่าในอาชีพทำนา ตลอดจนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นอันนำมาถึงการอนุรักษ์หวงแหนข้าวไทยมากขึ้น ดังนั้นควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ ตามบริบทและศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น